

The selected criteria, indicators and levels will provide an opportunity to evaluate the Masters' readiness formation to ensuring the educational process quality in the preschool institutions.

Key words: *Masters, readiness, criteria, indicators, levels, educational process quality, preschool institution.*

УДК 377:656.2

DOI: 10.32626/2309-9763.2018-25.71-76

Ореста Карпенко
Oresta Karpenko

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ПЕДАГОГІЧНОЇ ІСТОРИОГРАФІЇ: ПРОБЛЕМИ ОПІКИ НАД ДІТЬМИ У ПОЛЬЩІ

PEDAGOGICAL HISTORIOGRAPHY OF CHILD CUSTODY IN POLAND: INTERPRETATIVE SOURCES

У статті представлено класифікацію джерельної бази історико-педагогічного дослідження проблеми опіки над дітьми у Польщі, схарактеризовано чотири підгрупи інтерпретаційних джерел. Для створення цілісної і ґрунтовної картини опіки над дітьми у Польщі важливо враховувати властивості джерельної бази.

Ключові слова: *опіка над дітьми, джерельна база, інтерпретаційні джерела, історіографія, історико-педагогічне дослідження, Польща.*

Інтеграція України до європейського освітнього простору, об'єктивна необхідність забезпечення належної опіки та соціального виховання дітей і молоді вимагають дослідження зарубіжного досвіду опікунської діяльності, відродження педагогічних концепцій теоретиків і практиків, переосмислення їх ролі та внеску з позицій сучасної педагогічної науки. Для українського суспільства особливо цінним є досвід Польщі, вивчення якого збагатить педагогічну науку новими фактами, сприятиме удосконаленню системи опіки над дітьми у сучасних соціокультурних умовах.

Необхідною умовою вивчення генезису опіки над дітьми у педагогічній теорії і практиці є вияв методологічних засад педагогічного пошуку, взаємодія та взаємозв'язок фундаментальних наукових підходів дослідження проблеми опіки над дітьми у педагогічній теорії та практиці Польщі ХХ – початку ХХІ ст., вивчення джерельної бази в онтологічному, аксіологічному і культурологічному аспектах, що дають змогу обґрунтувати теоретико-методологічні засади аналізу феномену “опіка над дітьми” як історико-педагогічного явища, відтворити цілісну і системну реконструкцію генезису опіки над дітьми у педагогічній теорії і практиці Польщі ХХ – початку ХХІ ст.

Історіографія дослідження опіки над дітьми у Польщі поки що незначна. Найбільш вивченою є педагогічна спадщина Я. Корчака (Т. Забута, Ж. Ільченко, С. Ішук, Н. Калениченко, Л. Коваль, В. Кушнір). Колективом авторів НАПН України підготовлено біобібліографічний покажчик “Польський педагог-гуманіст Януш Корчак (1878 – 1942)”, присвячений 125-річчю з дня його народження. Окремі аспекти опіки дітей Польщі висвітлюється у дисертаційних дослідженнях (С. Бадора, С. Денисюк, Х. Дзюбинська, Т. Забута, В. Кушнір, В. Мисько, Н. Савченко, В. Ханенко, Ю. Яким та ін.). Однак тема, зазначена в назві статті, цілісно й розгорнуто не представлена в україномовній педагогічній науці.

Мета статті – розкрити роль інтерпретаційних джерел педагогічної історіографії проблеми опіки над дітьми у Польщі.

Історіографія праць у галузі методології дослідження опіки над дітьми у Польщі як історико-педагогічного та міждисциплінарного феномену представлена науковими, науково-методичними, дидактичними джерелами, спирається на принципи об'єктивного аналізу джерельної бази при виконанні компаративних досліджень у педагогіці; враховує важливість дослідження персоналій. Для створення цілісної і ґрунтовної картини опіки над дітьми у Польщі досліджуваного періоду важливо враховувати властивості джерельної бази: відповідність до конкретної епохи, часу у зв'язку з висвітленням певних сторін буття; обмеженість в об'єктивному відображенні історичної дійсності; невичерпність змісту історичної інформації.

Увесь масив опрацьованих джерел систематизовано за змістовим критерієм, що дало можливість виокремити три групи: 1) загальнотеоретичні праці з проблем опіки над дітьми у вітчизняній та зарубіжній науці; 2) дослідження сучасних українських науковців, що безпосередньо розкривають творчий доробок польських педагогів ХХ – початку ХХІ ст. у царині опіки над дітьми; 3) формалізовані (законодавчо-правові акти, збірники нормативних документів, які регулювали процес опіки над дітьми, матеріали наукових і науково-практичних конференцій) та інтерпретаційні джерела польських педагогів (праці із методології соціальної та опікунської педагогіки, наукові педагогічні дослідження з теорії опіки над дітьми та опікунської практики Польщі, навчальні та методичні посібники з опікунської педагогіки, періодичні спеціалізовані видання). Укладений автором науково-допоміжний бібліографічний покажчик “Опіка над дітьми у Польщі у порівняльно-історичній ретроспективі (1900 – 2016)”, виданий українською і польською мовами, вміщує 1601 бібліографічний запис, у тому числі 1560 назв книг і статей, 35 – авторефератів дисертацій українських і польських науковців, захищених в Україні, 6 – закордированих тем дисертаційних досліджень в Україні [3].

Інтерпретаційні джерела охоплюють чотири підгрупи. Перша підгрупа презентована працями із методології соціальної педагогіки та методології опікунської педагогіки. Методологічним засадам соціальної педагогіки присвячено збірник наукових праць під спільною редакцією Р. Врочинського (K. Wrocyński) і Т. Пільха (T. Pilch) “Методологія соціальної педагогіки”, в якому висвітлено концептуальні засади соціальної педагогіки, інтегруючий спосіб її трактування [12]. Цінними у контексті нашого дослідження є публікації М. Лобоцького (M. Łobocki), Р. Пахоцінського (R. Pachociński), Т. Пільха (T. Pilch) [14], І. Пижика (I. Pyrzyk) [15; 16], Б. Сліверського (B. Śliwerski) [17], М.Ю. Шиманського (M.J. Szymański) [18].

До другої підгрупи інтерпретаційних джерел відносимо наукові педагогічні дослідження з теорії опіки, опікунської практики Польщі. Науково-теоретичні підходи вивчення проблеми, так і механізми її впровадження у практику, та створення цілісної національної моделі опіки над дітьми у Польщі є можливим, оскільки біля витоків теорії і практики опіки над дітьми стояли яскраві особистості, відомі практики-мислителі, люди виняткової доброти, доброзичливості, надзвичайної чутливості до потреб інших і готовності іти до них зі своєю допомогою, сміливістю, громадянською активністю, гуманістичними засадами. Аналіз репрезентативних академічних видань – семитомна педагогічна енциклопедія, видана упродовж 2003–2008 рр. (“Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku”, t. 1 – 7) [7], “Nowy słownik pedagogiczny” В. Оконя (W. Okoń) [13] – засвідчує, що опікунсько-виховна практика польських педагогів, освітніх і громадських діячів знайшла належне висвітлення. Вагомим аналізом їхнього доробку є наукові розвідки, присвячені окремим аспектам освітньо-виховної діяльності і творчої спадщини видатних польських педагогів – Ю. Бабіцкого, К. Єжевського, К. Лісецького, Я. Корчака. Творчий доробок представників опікунської педагогіки Польщі висвітлюють М. Фальковська (M. Falkowska), А. Кельм (A. Kelm), Ч. Кемпський (Cz. Kępski), В. Ковальський (W. Kowalski), М. Лобоцький (M. Łobocki), З. Венгерський (Z. Węgiński), С. Волошин (S. Wołoszyn) та ін. Теорія і практика опікунства, форми опікунсько-виховної роботи висвітлені у працях польських вчених (С. Бадора (S. Badora), Ю. Бронгель (J. Brągiel), Г. Гаєвська (G. Gajewska), А. Кельм (A. Kelm), Д. Мажец (D. Marzec), Я. Рачковська (J. Raczkowska), Б. Чередрецька (B. Czeredrecka) та ін.).

Творча спадщина Я. Корчака, його виховна діяльність вивчається польськими науковцями упродовж десятиліть. Ним створено цілісну унікальну педагогічну систему, яка привертає до себе увагу педагогів і науковців багатьох країн, насамперед Польщі та України. Різні аспекти діяльності знайшли відображення та оцінку в працях Й. Вільша (J. Wilsz), С. Волошина (S. Wołoszyn), Й. Гайди [2], М. Гжегожевської (M. Grzegorzewska), Б. Матияс (B. Matujas), І. Мержан (I. Merżan), І. Неверлі (I. Newerly), Л. Ригера (L. Rygier), Д. Русаковської (D. Rusakowska), М. Фальковської (M. Falkowska), М. Яворського (M. Jaworski), М. Якубовського (M. Jakubowski) та ін. У 70 – 80-х рр. ХХ ст. було зроблено компаративістський аналіз спадщини Я. Корчака й А. Макаренка, який знайшов висвітлення у працях А. Левіна (A. Lewin)[10], Г. Кульбаки (J. Kulbaka), М. Фальковської (M. Falkowska) [8]. Заслуговує на увагу дослідження І. Пижика “Сподвижники опікунської педагогіки: Й.Г. Песталоцці, Я. Корчака, А. Макаренка і Ю. Бабіцького” (Торунь, 1995) [15]. Загалом можна стверджувати про високу оцінку його діяльності в історії польської педагогічної думки.

Варто зазначити, що українські дослідники беруть активну участь у міжнародних конференціях, публікують наукові розвідки у польських виданнях. Прикладом такої співпраці є збірник наукових праць “Janusz Korczak – przyjaciel dzieci. W nurcie rozważań pedagogicznych” за редакцією М. Чепіль, Р. Беднаж-Гжибек, М. Хайковської [9]. Нове прочитання польськими та українськими дослідниками педагогічної спадщини Януша Корчака дає змогу по-новому оцінити здобутки педагога в контексті сучасних подій. Виховна концепція педагога охоплює ґрунтовні проблеми педагогіки, висвітлює широке значення опіки над дітьми, організацію її життя таким чином, щоб кожна деталь сприяла задоволенню найважливіших фізичних і психічних дитячих потреб, зміцненню здоров’я та доброго самопочуття, забезпеченню можливості її самореалізації та самовдосконалення. Основними гуманістичними ідеями його педагогічної концепції є цілісний і гармонійний розвиток природних задатків і здібностей дитини, орієнтація педагогічної практики на особистість вихованця; визнання самоцінності дитячого життя і повага гідності та особистості дитини; визначення головною умовою ефективності педагогічного процесу знання дитини, постійне вивчення її як цілісної психофізичної структури; відмова від авторитаризму у взаємовідносинах дорослого і дитини. Слід наголосити, що ця остання теза наскрізно проходить через усі напрацювання з означеної проблеми.

Гуманістично спрямовані педагогічні ідеї Я. Корчака розвивають сучасні науковці. Збірник наукових праць “Life and heart devoted to children: Yanush Korczak (1878 – 1942) and Vasyl Sukhomlynsky (1918 – 1970) are unforgettable” має новаторський характер [11]. Різні аспекти творчої спадщини педагогів-гуманістів розкриті польськими та українськими дослідниками крізь призму розвитку сучасної педагогічної науки. Кожен з авторів торкнувся лише тих тем, які, можна сказати, лежать на поверхні, і є актуальними сьогодні.

На особливу увагу заслуговує науковий доробок Р. Врочинського, в якому висвітлено історію польської та зарубіжної педагогічної думки, історії фізичного виховання і спорту, теоретичним основам виховання у середовищі, теорії і практиці опікунської педагогіки та ін. Серед них фундаментальне дослідження з історії освіти – двотомне видання: “Dzieje oświaty polskiej” (“Історія польської освіти”), праця “Henryk Jordan, propagator gier i zabaw ruchowych” (“Хенрик Йордан – популяризатор рухових ігор і забав”). Він редагував два видання: “Przegląd Historyczno-Oświatowy” (“Історично-освітній огляд” та “Wychowanie Fizyczne i Sport” (“Фізичне виховання і спорт”), які виходили щоквартально. На їхній сторінках висвітлювалися результати наукових досліджень, історичні проблеми освіти, виховання і рекреаційних ініціатив, які створюють сучасну культуру і відтворюють культуру минулих епох.

Науковці досліджують різноманітні аспекти: засоби, форми і методи опіки і виховання дітей-сиріт під час проведення реформ у системі соціальної допомоги (Ю. Бронгел (J. Brągiel)); вплив правової системи на опіку дітей, позбавлених сімейного піклування (М. Бартосевич (M. Bartosiewicz)); історію заснування і діяльність опікунсько-виховних закладів у Польщі (Р. Боровський (R. Borowski)); сімейні та інституційні форми опіки дітей, позбавлених

батьківського піклування (М. Колянкевич (M. Kolankiewicz)); роль інтервенційного закладу у поверненні дитини до її біологічної сім'ї (А. Круцінський (A. Krupiński)). Зміст діяльності та інтеграція дітей у СОС-дитячих містечках розкрито у публікаціях польських науковців І. Кешковської (I. Kieszkowska), В. Ковальського (W. Kowalski), М. Лобоцького (M. Łobocki), А. Руг (A. Róg). Підготовка дітей-сиріт до самостійного життя представлено у працях Г. Бейгер (H. Bejger), Я. Вахович (J. Wachowicz), Е. Відельської (E. Widelska), А. Гольчинської-Грондас (A. Golczyńska-Grondas), М. Левандовської (M. Lewandowska), Б. Ростоцької (B. Rostocka), Б. Чайки (B. Czajka) та ін.

В останні роки у Польщі проведена низка змін, які мали вплив на ситуацію дитини. Йдеться насамперед про систему опіки і ті осередки, які стають актуальними для неї в особливо складних ситуаціях – втрата сім'ї чи її реальна відсутність. В Україні посилюється інтерес дослідників до опікунсько-виховної практики Польщі, наукового доробку польських педагогів (S. Badora, J. Brągiel, Z. Dąbrowski, G. Gajewska, A. Kelm, J. Maciaszkowa, B. Matyjas, T. Polkowski та ін.), в якому висвітлено різнобічні аспекти опіки над дітьми, роль вихователя в опікунсько-виховних інституціях. Це торкається насамперед професії опікуна-вихователя, вкрай важливої і відповідальної, а відтак висуває до особистості особливі вимоги. Це глибока любов до дітей і колосальне терпіння, позитивне ставлення до життя і доброзичливість, тактовність і прагнення постійно вчитися, ерудованість і здатність до творчості.

Проблема прийомної сім'ї як інституційної форми опіки, її роль і місце у сфері компенсації потреб дітей-сиріт, предметно проаналізована як теоретиками, так і практиками. Вийшли друком збірники наукових праць, матеріали конференцій, опубліковано чимало статей у наукових часописах, присвячених організаційно-правовим аспектам та соціально-економічним умовам прийомних сімей, забезпечення дітям опіки та виховання. Охарактеризуємо найбільш вагомими з нашої точки зору.

Низка дисертацій з означеної проблеми захищена польськими дослідниками в Україні. Дисертація С. Бадори розкриває форми опіки, професіоналізм і почуття дітей та прийомних батьків [1], М. Шиманської присвячено теорії і практиці запобігання соціальної нерівності учнів із малозабезпечених сімей у навчально-виховних закладах Польщі, визначено якісні та кількісні характеристики соціальних нерівностей в системі освіти Польщі, обґрунтовано роль співпраці школи, соціальних служб і Церкви у подоланні проблем, пов'язаних із матеріальним становищем окремих сімей [5]. Дисертація Б. Чередрецької присвячена соціально-педагогічним аспектам попередження відхилень у поведінці дітей молодшого шкільного віку (на матеріалах Польщі) [4].

У контексті досліджуваної проблеми цінними є публікації, присвячені опікунсько-виховній діяльності освітніх інституцій. Ч. Банак (Cz. Banach) характеризує реформи системи освіти у Польщі на тлі європейських тенденцій. Школа, вважає Р. Врочинський, повинна пробудити розуміння і любов до навчання, надавати рекомендації щодо ефективного навчання, знайомити з основними культурними досягненнями, привчати дітей і молодь до активної участі у культурному житті, навчати з користю проводити вільний час і відпочинок, стимулювати розвиток молодої людини до активної і повноцінної участі у суспільному житті, формувати вміння самостійного отримання і поглиблення нових знань і навичок. К. Дамбах розкриває психолого-педагогічні умови запобігання насильству у школі, Д. Квасняк – протидію сектам у середній школі, Е. Мілевська, Ю. Шиманська аналізують шкільне середовище і відхилення від суспільних норм поведінки у дітей. М. Сніжинський досліджує виховуючі навчання, діалог в навчально-виховному процесі.

До третьої підгрупи інтерпретаційних матеріалів відносимо навчальні і методичні посібники польських науковців з опікунської педагогіки: С. Бадора (S. Badora), Є. Волчик (J. Wołczyk), Р. Врочинський (R. Wroczynski), З. Домбровський (Z. Dąbrowski), А. Кельм

Четверту підгрупу джерел складають польські періодичні спеціалізовані видання, які розкривають теорію і практику опіки над дітьми, містять фактологічний матеріал з опікунсько-виховної діяльності Польщі: "Chowanna", "Dom Dziecka", "Dzieci i Wychowawca", "Edukacja i

Dialog”. “Głos Nauczycielski”, “Kwartalnik Pedagogiczny”. “Młodzież. Kultura. Wieś”, “Nauczyciel i Szkoła”. “Nowa Szkoła”. “Opieka. Wychowanie. Terapia”. “Opieka nad Dzieckiem”. “Opiekun Społeczny”. “Polityka Społeczna”. “Problemy Opiekunczo-Wychowawcze”. “Problemy Rodziny”. “Przyjaciel Dziecka”, “Wychowanie Na Co Dzień”, “Zarządzanie i Edukacja”, “Życie Dziecka”, “Życie Młodych”, “Życie Szkoły” та ін.

Узагальнюючи, зазначимо, що здійснений нами аксіологічний, онтологічний, гносеологічний і праксеологічний аналіз джерельної бази, яку систематизовано у трьох групах: загальнотеоретичні праці з проблем опіки над дітьми у вітчизняній та зарубіжній науці; дослідження сучасних українських науковців, що безпосередньо розкривають творчий доробок польських педагогів ХХ – початку ХХІ ст. у царині опіки над дітьми; формалізовані та інтерпретаційні джерела, які репрезентують документи і наукові розвідки польських педагогів, культурно-освітніх і громадських діячів щодо створення і трансформації системи опіки над дітьми. Інтерпретаційні джерела містять чотири підгрупи: 1) праці польських науковців з методології соціальної педагогіки та методології опікунської педагогіки (Р. Врочинський, М. Лобоцький, Р. Пахоцінський, І. Пижик, Т. Пільх, Б. Сліверський, М. Шиманський та ін.); 2) наукові педагогічні дослідження з теорії опіки, опікунської практики Польщі (С. Бадора, А. Кельм, Ч. Кемпський, В. Ковальський, А. Левін, Д.-К. Мажец, Я. Рачковська, Б. Чередрецька, М. Фальковська та ін.); 3) навчальні і методичні посібники з опікунської педагогіки: С. Бадора, Ю. Бронгель, Є. Вольчик, Р. Врочинський, З. Домбровський, Г. Гаєвська, А. Кельм, С. Кот, К. Сосніцький та ін.); 4) польські періодичні спеціалізовані видання, в яких розкривається теорія та практика опіки над дітьми, міститься фактологічний матеріал з опікунсько-виховної діяльності Польщі. Для створення цілісної і ґрунтовної картини опіки над дітьми у Польщі важливо враховувати властивості джерельної бази, яка займає важливе значення у методології історико-педагогічного дослідження.

Список використаних джерел

1. Бадора С. Теорія і практика виховання в опікунському середовищі (на матеріалах Польщі) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 “Соціальна педагогіка” / Сильвія Бадора ; Ін-т педагогіки АПН України. – Київ, 2001. – 46 с.
2. Гайда Й. Проблеми гуманістичного виховання особистості в педагогічній спадщині Януша Корчака та Антона Макаренка : дис... канд. пед. наук : 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Йоанна Гайда. – Київ: АПН України; Інститут педагогіки і психології професійної освіти, 2004. – 221 с.
3. Карпенко О. Опіка над дітьми у Польщі у порівняльно-історичній ретроспективі (1900 – 2016) : наук.-допоміж. бібліогр. покажчик / упоряд. Ореста Карпенко. Дрогобич : Ред.-вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2017. 244 с.; Karpenko O. Opieka nad dziećmi w Polsce w porównawczo-historycznej retrospektywie (1900 – 2016) : przewodnik bibliograficzny / Oresta Karpenko. Drohobycz : Redakcyjno-Wydawniczy Dział Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego imienia Iwana Franki w Drohobyczu, 2017. 272 s.
4. Чередрецька Б. Соціально-педагогічні основи попередження відхилень у поведінці дітей молодшого шкільного віку (на матеріалах Польщі) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Б. Чередрецька ; Прикарпатський університет ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 1997. – 46 с.
5. Шиманська М. Теорія та практика запобігання соціальній нерівності учнів із малозабезпечених сімей у навчально-виховних закладах Польщі (1989 – 2014) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Марія Шиманська ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. – Дрогобич, 2016. – 39 с.
6. Badora S. Z zagadnień pedagogiki opiekuńczej / Sylwia Badora. – Tarnobrzeg : PWSZ, 2006. – 366 s.

7. Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku / Red. nauk. T. Pilch. – Warszawa : Żak, 2003 – 2008. – T. 1–7.
8. Falkowska M. O korzystaniu z dorobku pedagogicznego A. Makarenki i J. Korczaka / Maria Falkowska // Dom Dziecka. – 1960. – № 3. – S. 308–316; Falkowska M. Wychowanie przez pracę / Maria Falkowska // Nowa Szkoła. – 1961. – № 1. – S. 27–30.
9. Janusz Korczak przyjaciel dzieci: w nurcie rozważań pedagogicznych / Pod red. M. Czepil, R. Bednarz-Gryzbek, M. Hajkowskiej. – Lublin : UMCS, 2015. – 254 s.
10. Lewin A. Ludzie czynu pedagogicznego: Korczak, Makarenko, Freinet / Aleksander Lewin // Oświata i Wychowanie. – 1982. – № 1. – S. 60–62.
11. Life and heart devoted to children : Yanush Korchak (1878 – 1942) and Vasyl Sukhomlynsky (1918 – 1970) are unforgettable / Edited M. Czepil, O. Karpenko, V. Petryk. – Warszawa : DUX Sp.Z.o.o., 2017. – 250 p.
12. Metodologia pedagogiki społecznej / Red. R. Wroczyński, T. Pilch. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1974. – 512 s.
13. Okoń W. Nowy słownik pedagogiczny / Wincenty Okoń. – Warszawa : Żak, 2004. – 486 s.
14. Pilch T. Zasady badań pedagogicznych: strategie ilościowe i jakościowe / Tadeusz Pilch, Teresa Bauman Warszawa : Żak, 2010. – 376 s.
15. Pyrzyk I. Prekursorzy pedagogiki opiekuńczej: J.H. Pestalozzi, J. Korczak, A. Makarenko, J. Babicki / Ireneusz Pyrzyk. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 1998. – 199 s.
16. Pyrzyk I. Rozwój teorii i metod polskiej pedagogiki opiekuńczej / Ireneusz Pyrzyk. – Toruń : Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2006. – 242 s.
17. Śliwerski B. Problemy pedagogiki i jej badań w ponowoczesności / Bogusław Śliwerski // Studia Edukacyjne. – № 23. – 2012. – S. 71–89.
18. Szymański M.J. Odrębność metodologiczna komparatystycznych badań pedagogicznych / Mirosław J. Szymański // Badanie, dojrzewanie, rozwój : (na drodze do doktoratu) : odrębność metodologiczna a dyscyplinarność danej dziedziny wiedzy / Pod red. F. Szloska. – Warszawa : Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej; Radom : Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, 2016. – S. 66–75.

The historiography of methodological works on child custody in Poland as a historical, pedagogical and interdisciplinary phenomenon is represented by scientific, methodological, didactic sources, relies on the objective comparative analysis of sources; and takes into account the significance of personalities under research. The axiological, ontological, epistemological and praxeological analysis of the source base has made it possible to classify the used sources into three groups: general theoretical works on problems of child custody by Ukrainian and foreign scholars; modern Ukrainian scholars' works on creative legacy of Polish educators in the realm of child custody in the XX – early XXI centuries; formalized and interpretative sources which include documents and scientific writings of Polish teachers, cultural, educational and public figures about the creation and transformation of the child care system. Interpretative sources contain four subgroups: 1) the works of Polish scholars on the methodology of social pedagogy and custodial pedagogy; 2) scientific pedagogical research on the theory of custody and custodianship practice in Poland; 3) educational and methodological manuals on custodial pedagogy; 4) Polish periodical specialized publications on the theory and practice of child custody which contain factual material on custodianship and educational activities in Poland. To create a coherent and thorough picture of child custody in Poland during the investigated period, it is important to consider properties of the source base: association with a particular epoch and time which affects the way certain aspects of existence are covered; limitations in the objective reflection of historical reality; inexhaustibility of historical information.

Key words: child custody, source base, interpretative sources, historiography, historical and pedagogical research, Poland.